

Posudek vedoucího práce

První československý prapor v Cognacu v pramenech osobní povahy

Jana Charvátová

Stoleté výročí začátku první světové války přivolalo na české země i celou Evropu vlnu připomínání si tohoto konfliktu, který do značné míry definoval podobu současného světa. Z pohledu české státnosti byly vždy jedním z nejzásadnějších a v komemoraci také nejvíce reflektovaných prvků československé legie, z nich pak primárně legie „ruské“, především pak bitva u Zborova a vše, co následovalo, nebo naopak jednotky jako rota „Nazdar“, spojené se samými počátky legionářského hnutí. Legiím italským, stejně jako jednotkám vzniklým na půdorysu kádru přepraveného z Ruska ve Francii ve druhé polovině války, však historiografie věnovala mnohem méně pozornosti a je proto třeba rozhodně ocenit fakt, že se diplomatka pokusila tuto mezeru ve stavu bádání zacelit soustředěním pozornosti své práce právě na 21. a 22. střelecký pluk, resp. jejich postupné formování a přípravu na operační nasazení.

Autorka se rozhodla soustředit především na období přesunu základního kádru z Ruska přes Anglii do Francie a na soužití s místním obyvatelstvem, resp. na sociální vazby ve formující se jednotce i mimo ni. Z důvodů, jež nejsou z práce patrné, se rozhodla vynechat samotné bojové nasazení, nicméně jediný platný důvod (který by ovšem stálo za to minimálně osvětlit) může být ten, že jí využití pramenná základna již tuto část působení obou praporů nepokrývá. Zmiňovanou pramennou základnou jsou autorce především dva nepublikované deníky – deník jednoho z důstojníků jednotky a pozdějšího významného „legionářského“ generála Otakara Husáka (uložen v Archivu Národního muzea), a deník jednotky, jehož autorem byl Miloslav Niederle (uloženo ve VHÚ v Praze). V obou případech se jedná o obsáhlé a svým způsobem vyčerpávající prameny, jež si svou povahou i tím, že žádné další prameny (s výjimkou okrajových pramenů osobní povahy a několika torz oficiálních dokumentů, jež se k francouzským legiím dochovaly ve fondu Pařížský archiv MZV) již autorka neměla k dispozici, do značné míry vynutily výraznou závislost obsahu práce na jejich vyznění – místy práce i přes veškerou autorčinu snahu působí dojmem „přepisu“ těchto pramenů (pobyt v Anglii, například). Práce tomuto dojmu napomáhá i svým chronologickým pojetím, jež odpovídá obrazu „putování“ typickému pro válečné prameny osobní povahy – výsledkem je však téměř naprostá absence jakékoliv analýzy, která je také největší slabinou celého textu. Autorka se sice v samém závěru (kap. 8) pokouší nějakým způsobem uchopit „ideální obraz“ československého legionáře tak, jak je v pramenech prezentován, ale naprosto chybějící teoretické podklady jí toto znemožňují a výsledný pokus je proto bohužel více než polovičatý (jakkoliv je třeba ocenit, že se o něj autorka alespoň pokusila). Je to přitom velká škoda, neboť i prosté autorčino vyprávění odhaluje nejen předpisový „ideál“ legií, ale i jejich (i přes autocenzurní snahy hlavně Ladislava Niederleho) často napjatou „realitu“ mezi jednotlivými skupinami legionářů se zcela odlišnými motivacemi (včetně mimosoudních poprav těch, kteří svým chováním a pojetím služby „nezapadli“). Podobně mohlo být

zřejmě lépe využito i autorkou v závěru zmiňované ideologické zatížení obou pramenů, mimo jiné usilovně konstruující právě ideální obraz vojáka-legionáře-Čechoslováka.

Chybějící analytický rozměr textu je jistě promarněnou příležitostí, nicméně autorce se v rámci vypjatě pozitivistického pojetí textu podařilo udržet relativně zdařilý standard jak v práci s prameny, tak i s přirozeně obsáhlou literaturou především obecného charakteru (k Legiím jako celku) a v tomto ohledu nelze naopak práci příliš vytknout. Snad jen místy je patrné, že autorka, tolik závislá na dvou klíčových pramenech, až příliš ve svém vlastním textu podléhá jejich optice pohledu na události. V tomto kontextu by jistě pomohl autorkou v závěru zmiňovaný výzkum především zahraničních zdrojů, které by pobytu legionářů v západní Evropě mohly dodat další zásadní rozměr.

Z hlediska formálního je práce na odpovídající úrovni, snad s výjimkou příležitostných překlepů a šotků, a také mírně neobvyklému řazení v seznamu literatury (oddíl Historie a vojenství?); tyto jevy zřejmě svědčí o možná poněkud překotném dokončování textu, rozhodně však nijak nebrání práci – i přes výše uvedené výhrady – doporučit k obhajobě.

V Olomouci 22. 1. 2015

Jiří Hutečka, Ph.D.